

8Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

March 6, 2022
Tbilisi - Georgia

توانایی بازار سرمایه در شناسایی مدیریت سود فرصت طلبانه و مبتنی بر کارایی

مسعود حاجی زاده^۱، رحیم کرم زاده جلدی باخانی^۲

۱- دانشجوی دکتری حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی

۲- دانشجوی دکتری حسابداری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی

چکیده

سرمایه گذاری یکی از عناصر اصلی رشد اقتصادی به حساب می آید و بازار سرمایه نقش بسیار مهمی در تخصیص بهینه منابع و سرمایه های ملی ایفا می نماید. نقش اصلی بورس اوراق بهادار، جذب منابع سرگردان در جامعه و هدایت آنها به سمت فعالیت های ارزش آفرین است. لذا قیمت گذاری سهام و توان تشخیص مدیریت سود شرکتها یکی از عناصر اساسی در سرمایه گذاری به شمار می رود تحقیق حاضر به دنبال ارزیابی توانایی بازار سرمایه در شناسایی مدیریت سود فرصت طلبانه و مبتنی بر کارایی می باشد بدین منظور از اطلاعات ۱۰۸ شرکت در بین سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۵ استفاده شد. جهت آزمون فرضیه های تحقیق از مدل معادلات همزمان غیر خطی استفاده شده است و جهت تشخیص مدیریت سود فرصت طلبانه و مبتنی بر کارایی از مدل تعدیل شده جونز بهره گرفته شده است نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که بازار سرمایه توانایی شناسایی مدیریت سود فرصت طلبانه و مبتنی بر کارایی را دارا می باشد.

واژگان کلیدی: توانایی بازار سرمایه، مدیریت سود فرصت طلبانه، مدیریت سود مبتنی بر کارایی

8Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

March 6, 2022
Tbilisi - Georgia

مقدمه:

در سال‌های اخیر در حوزه تحقیقات حسابداری، موضوع مدیریت سود مورد توجه محققان قرار گرفته است. مدیریت سود عبارت از مداخله هدفمند در فرایند گزارشگری مالی با توجه به محدودیت‌های اصول پذیرفته شده حسابداری برای به دست آوردن سطح مورد انتظار سود است. با توجه به مقاصد مدیریت، مدیریت سود می‌تواند به صورت افزایش، کاهش یا هموار کردن سود گزارش شده باشد (خدادادی و جان جانی، ۱۳۹۰). فرن و همکاران (۱۹۹۴) مدیریت سود را به عنوان دستکاری سود بوسیله مدیریت به منظور دستیابی به قسمتی از پیش داوری‌های مربوط به سود مورد انتظار تعریف می‌کنند. اسکات مدیریت سود را به عنوان اختیار شرکت در انتخاب سیاست‌های حسابداری برای دستیابی به برخی اهداف خاص مدیر بیان می‌کند. می‌توان گفت به سبب وجود بسترهایی چون تضاد منافع و عدم تقارن اطلاعاتی بین مالکیت و مدیریت امکان تحریف و دستکاری اطلاعات توسط مدیریت وجود دارد. در این میان سود را می‌توان همانند روح در بدنه شرکت فرض نمود که حیات شرکت در گرو وجودی آن می‌باشد لذا مدیریت غالباً برای نشان دادن وجود حیات در بنگاه اقتصادی سعی دارد در دستکاری در این آیتم حیاتی به اهداف شخصی و سازمانی خود دست یابد. لذا مدیریت از دو منظر می‌تواند مدیریت سود را در سازمان اعمال کنند، یا با توجه به انعطاف پذیری در بکارگیری استانداردهای حسابداری، فرایند تهیه و انتشار صورتهای مالی را به شکلی طراحی بکنند که منافع شخصی بیشتری کسب نمایند و یا در جهت افزایش منافع سهامداران از طریق انتشار اطلاعات محرمانه و با اهمیت گام بردارند.

با توجه به مطالب ارائه شده تحقیق حاضر به دنبال پاسخ به این سوال می‌باشد که آیا بازار سرمایه توانایی شناسایی مدیریت سود فرصت طلبانه و مبتنی بر کارایی را دارا می‌باشد؟

مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

ریشه مدیریت سود به تئوری نمایندگی باز میگردد. بر اساس تئوری نمایندگی یک نفر مسئولیت تصمیم‌گیری در خصوص توزیع منابع مالی و اقتصادی و یا انجام خدمتی را طی قرارداد مشخصی به شخص دیگری واگذار می‌نماید. شخص اول را در اصطلاح، صاحبکار (مالک) و شخص دوم را اصطلاحاً نماینده (کارگزار) می‌نامند.

هدف از مدیریت سود گمراه نمودن بازار سرمایه می‌باشد. همچنین مدیریت سود بیش از اندازه قابلیت اتکا و سودمندی صورتهای مالی را کاهش می‌دهد. تفاوت مدیریت سود با تحریف و تقلب در این است که مدیریت سود در قالب چهار چوب استانداردهای حسابداری صورت می‌پذیرد.

8Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

March 6, 2022
Tbilisi - Georgia

هیلی و والن (۱۹۹۹) بیان کردند که مدیریت سود، زمانی رخ می دهد که مدیر برای گزارشگری مالی از قضاوت شخصی خود استفاده می کند و این کار را با هدف گمراه کردن برخی از سهامداران درباره عملکرد اقتصادی و یا به منظور تأثیرگذاری بر نتایج قراردادهایی که به ارقام حسابداری گزارش شده بستگی دارند، انجام می دهد. این تعاریف بر جنبه فرصت طلبانه مدیریت تمرکز دارند، یعنی مدیریت با انگیزه های سودجویانه اقدام به مدیریت سود می کند و به طور ضمنی بیان می کنند که مدیریت سود موجب کاهش محتوای اطلاعاتی ارقام حسابداری خواهد شد (هیلی و والن، ۱۹۹۹).

بیانگر آن است که اطلاعات حسابداری منبع انحصاری اطلاعات هستند و هیچ جایگزین دیگری برای گزارشهای حسابداری وجود ندارد و اگر هم وجود داشته باشد، استفاده نمی شود. بنابراین استفاده کنندگان صورت های مالی فقط از گزارش های مالی شرکت ها استفاده می نمایند و سرمایه گذاران صرفاً بر اساس ارزش های ظاهری منعکس در اطلاعات مالی شرکت ها تصمیم گیری می کنند. طبق این فرضیه سرمایه گذاران می توانند به طور سیستماتیک بوسیله گزینه ها و روش های حسابداری گمراه شوند. در حقیقت بنای این فرضیه بر عدم کارایی بازار نهاده شده است (دستگیر و حسینی، ۱۳۹۲).

در مدیریت سود فرصت طلبانه مدیران با توجه به انعطاف پذیری در به کار گیری استاندارد های حسابداری، فرآیند تهیه و انتشار صورت های مالی را به شکلی طراحی می کنند که منافع شخصی بیشتری کسب نمایند. از طرفی دیگر مدیریت سود مبتنی بر کارایی زمانی اتفاق می افتد که مدیران با استفاده از انعطاف پذیری در به کار گیری استانداردهای حسابداری در جهت افزایش منافع سهامداران از طریق انتشار اطلاعات محرمانه و با اهمیت گامبردارند (بنی مهد و همکاران، ۱۳۹۵).

بهار مقدم و کوهی (۱۳۸۹) با بررسی نوع مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نشان دادند که در بورس اوراق بهادار تهران مدیریت سود به کارایی گرایش دارد. کردستانی و تاتلی (۱۳۹۳) رویکردهای کارا و فرصت طلبانه مدیریت سود در سطوح کیفیت سود را مورد شناسایی قرار دادند و نشان دادند که مدیریت سود در شرکت هایی که سطح کیفیت سود پایینی دارند از نوع فرصت طلبانه است.

یعقوب نژاد و شیرازی (۱۳۸۷) سطح کارایی اطلاعاتی بازار سرمایه ایران با توجه به واکنش سرمایه گذاران نسبت به اطلاعات مندرج در صورتهای مالی را مورد ارزیابی قرار دادند. آنها نشان دادند همبستگی بین متغیر های با تغییرات ارزش سهام در همه سال های مورد مطالعه معنی دار نبوده و همبستگی در بین متغیر ها با گذشت زمان بهبود نیافته است.

شمس زاده و همکاران (۱۳۹۶) توان بازار سرمایه در تشخیص مدیریت سود حسابداری را مورد ارزیابی قرار دادند. نتایج ارزیابی آنان نشان داد که در مجموع، بازار اوراق بهادار تهران قادر به تشخیص مدیریت سود حسابداری (از طریق دستکاری اقلام تعهدی (و مدیریت سود واقعی) از طریق دستکاری مخارج اختیاری) است. ولی قادر به تشخیص مدیریت سود واقعی از طریق دستکاری فعالیت های فروش، تولید و فروش دارائی ها نمی باشند.

حقیقت و شهسواریان (۱۳۹۵) به توانایی کشف مدیریت سود مثبتی بر اقلام تعهدی بر مبنای منطق فازی پرداختند و نشان دادند که در زمان مقایسه اقلام تعهدی اختیاری در طول دوره های مختلف زمانی، با کاهش طول سری زمانی، هر چند کارایی هر دو مدل کاسته می شود، ولی کاهش کارایی رگرسیون فازی در تشخیص مدیریت سود در مقایسه با رگرسیون معمولی با شتاب کمتری رخ داده است.

عباس زاده و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی واکنش بازده سهام به مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند و نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که دست کاری فعالیت های واقعی از طریق جریان نقدی عملیاتی غیر عادی و هزینه های اختیاری غیر عادی، که به افزایش بازده سهام سال جاری می انجامد، با بازده سهام سال آینده ارتباط معنی داری دارد. هزینه تولید غیر عادی در دوره جاری که ناشی از افزایش تولید است ارتباط معکوسی با بازده سهام سال آتی ندارد. به این معنی که قیمت سهام قادر به انعکاس کامل اثر اضافه تولید بر عملکرد عملیاتی آتی شرکت است.

سای ریگاوویو و یوتاما (۲۰۰۸) طی پژوهشی در بورس جاکارتا به این نتیجه رسیدند که مدیریت در شرکتهایی که مالکیت خانوادگی دارند، به یک گروه تجاری تعلق نداشته و بیشتر به مدیریت سود کارا متمایل می باشند.

کوتاری و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که بازار سرمایه در شناخت اثر سودهای مدیریت شده (از طریق دستکاری فعالیت های تولیدی، فروش و مخارج اختیاری) بر قیمت سهام، دچار خطا می شود.

گرینر (۲۰۱۶) در تحقیق به بررسی رابطه بین مدیریت سود واقعی فرصت طلبانه و واکنش بازده سهام پرداختند. ایشان در تحقیق خود از اطلاعات سالهای بین ۱۹۸۷ الی ۲۰۱۴ شامل ۷۷۳۲۵ مشاهده به عنوان نمونه آماری استفاده کردند نتایج تحقیق ایشان نشان داد که بازار نسبت به مدیریت سود واقعی فرصت طلبانه عکس العمل نشان می دهد.

فرضیه های پژوهش:

8Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

March 6, 2022
Tbilisi - Georgia

همانگونه که در مباحث پیشین مطرح شد این تحقیق در چارچوب تئوری نمایندگی انجام می شود. از دیدگاه تئوری مذکور، میان سهامداران که درگیر فعالیت نظارتی هستند و مدیران، تضاد منافع وجود دارد. در این میان مدیران با استفاده از روشهای مختلف اقدام به مدیریت سود می نمایند لذا تشخیص مدیریت سود در بازار سرمایه از مباحث روز در حسابداری به شمار می رود با توجه به مطالب ارائه شده فرضیه به شرح زیر تبیین می گردد:

بازار سرمایه توان تشخیص مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی (فرصت طلبانه و کارایی) را دارد.

روش شناسی پژوهش:

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی می باشد. همچنین بر اساس ماهیت مطالعه، از نوع توصیفی بوده و از نظر زمان نیز جزء پژوهشی های گذشته نگر (پس رویدادی) می باشد.

برای فرضیه های پژوهش از تحلیل رگرسیون با داده های ترکیبی و سیستم معادلات همزمان غیر خطی با رگرسیون بکار گرفته شده است. برای داده های به ظاهر نامرتب استفاده شده و برای تجزیه و تحلیل داده ها، نرم افزار جمع آوری داده های پژوهش از نرم افزار ره آورد نوین و گزارشهای مالی شرکتها در سایت کدال استفاده گردیده است.

جامعه آماری و نمونه آماری:

جامعه آماری پژوهش حاضر شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تشکیل می دهد. داده های مورد نیاز مربوط به شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۰ الی (۱۳۹۶ دوره ۶ساله) می باشد که شرایط زیر را داشتند:

- ۱- تا پایان اسفند ۱۳۸۹ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند.
- ۲- شرکت در صنایع واسطه گری مالی قرار نداشته باشد.
- ۳- طی سال های مالی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ تغییر فعالیت و یا تغییر سال مالی نداشته باشد.
- ۴- اطلاعات مالی مورد نیاز برای این پژوهش در دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ بطور کامل ارائه کرده باشد.
- ۵- شرکتهای مورد نظر دارای وقفه معاملاتی بیش از ۴ ماه نداشته باشند.

با اعمال شرایط فوق، حجم جامعه آماری در دسترس برابر با ۱۰۷ شرکت شده که برای برآورد مدلها، معاملات همزمان و آزمون فرضیه تحقیق از مشاهدات آنها استفاده گردیده است.

مدل ها و متغیر های پژوهش:

در این پژوهش، به منظور سنجش مدیریت سود مبتنی بر کارایی و مدیریت سود فرصت طلبانه از مدل تعدیل شده جونز استفاده گردیده است.

اقلام تعهدی اختیاری:

در این تحقیق از مدل جونز تعدیل شده (۱۹۹۵) برای اندازه گیری اقلام تعهدی اختیاری استفاده می شود. در این شیوه ابتدا کل اقلام تعهدی به شکل زیر محاسبه می شود:

$$\text{Operational Accrual} = \text{OI} - \text{CFO}$$

که در آن؛

Operational Accrual: اقلام تعهدی عملیاتی

OI: سود عملیاتی

CFO: جریان نقد حاصل از عملیات

بعد از محاسبه اقلام تعهدی عملیاتی ابتدا با استفاده از مدل زیر برای هر صنعت ضرایب محاسبه می شود:

$$\frac{OA_{it}}{A_{(t-1)}} = \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{(t-1)}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{A_{(t-1)}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{(t-1)}} \right) + \varepsilon_{it}$$

که در آن؛

OA_{it}: کل اقلام تعهدی عملیاتی

A_{t-1}: کل داراییهای سال قبل

ΔREV: تغییر در خالص درآمد شرکت

ΔREC: تغییر در حسابهای دریافتی تجاری شرکت

PPE: ناخالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات

ε_{it}: خطای برآورد:

سپس با استفاده از ضرایب بدست آمده و با اطلاعات هر شرکت اقلام تعهدی غیر اختیاری (NDA) برای هر

سال / شرکت با استفاده از مدل زیر محاسبه می شود:

$$NDA = \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{(t-1)}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{A_{(t-1)}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{(t-1)}} \right)$$

در مرحله آخر اقلام تعهدی اختیاری (DA) به شرح زیر محاسبه می شود:

$$DA = OA - NDA$$

پس از برآورد مدل فوق در سطح صنعت، به این صورت عمل می شود که اگر میانگین دو ساله اقلام تعهدی اختیاری بزرگتر از صفر و مثبت باشد مدیریت سود مبتنی بر فرصت طلبانه بوده و اگر خطای مدل کوچکتر از صفر و منفی باشد مدیریت سود کارایی خواهد بود. در ادامه با استفاده از روش لام، با الگوگیری از کوپرتینو و همکاران (۲۰۱۵)، سیستم معادلات با استفاده از رویکرد معادلات همزمان غیرخطی و برآوردگر رگرسیون های به

ظاهر نامرتبط، برآورد شده است. مدل معادلات همزمان به صورت زیر می باشد که رابطه اول معادله پیش بینی و رابطه دوم را معادله قیمت گذاری می نامند که به صورت زیر می باشد:

$$\begin{cases} E_{it+1} = \alpha_0 + \alpha_1 AEM_{j,it} + \alpha_2 E_{it} + \alpha_3 AEM_{j,it} * E_{it} + \varepsilon_{it+1} \\ ARET_{it+1} = \beta (E_{it+1} - \alpha_0 - \alpha_1^* AEM_{j,it} - \alpha_2^* E_{it} - \alpha_3^* AEM_{j,it} * E_{it}) + e_{it+1} \end{cases}$$

که در مدل فوق، E سود خالص شرکت که با استفاده از ارزش بازار سهام ابتدای دوره همگن شده است، و $ARET$ بازده غیرعادی (بازده سهام شرکت منهای میانگین بازده بازار) است و همچنین AEM نشان دهنده مدیریت سود می باشد که چنانچه مدیریت سود فرصت طلبانه باشد عدد ۱ و در غیر اینصورت عدد صفر تعلق می گیرد. چنانچه بازار سرمایه قادر به تشخیص مدیریت سود باشد ضریب متغیر $\alpha_1^* AEM_{j,it} * E_{it}$ در دو معادله پیش بینی (ضریب پایداری عینی) و قیمت گذاری (ضریب پایداری ذهنی)، اختلاف معناداری از هم نخواهند داشت. به منظور آزمون فرضیه تحقیق از آزمون میشکین استفاده خواهد شد.

یافته های پژوهش:

آمار توصیفی داده ها:

در روش های توصیفی تلاش بر آن است تا با ارائه جدول و استفاده از ابزارهای آمار توصیفی نظیر شاخص های مرکزی و پراکندگی، به توصیف داده های تحقیق پرداخته شود، تا این امر به شفافیت موضوع کمک کند. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق در جداول (۱) ارائه شده است

جدول (۱-۴) آمار توصیفی

انحراف معیار	میانگین	ماکزیمه م	مینیمم	تعداد مشاهدات	متغیر	نماد
.76975	.3013	1.96	-1.38	648	بازده غیرعادی	abrt_t
.14086	.1049	.58	-.49	648	سود سال جاری	et
.14139	.0861	.58	-.65	648	سود سال قبل	et1
.33100	.0735	.69	-.85	648	اقدام تعهدی	acroal
.48024	.1824	.95	-.97	648	تغییرات درآمد	ΔRF
.48300	.2401	.94	-.99	648	تغییرات حسابهای دریافتنی	ΔREC
.36656	.3942	.92	.01	648	اموال ماشین آلات و	ppe

نتایج برآورد سیستم های معادلات همزمان و آزمون فرضیه پژوهش

فرضیه تحقیق بیان می دارد که بازار سرمایه توان تشخیص مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی (فرصت طلبانه و کارایی) را دارد.

به منظور آزمون فرضیه فوق از سیستم معادلات همزمان استفاده گردیده است. که به صورت زیر می باشد

جدول ۲ نتایج آزمون فرضیه

نام متغیر	ضرایب (Coefficient)	آماره	سطح معنی داری
معادله پیش بینی :			
مقدار ثابت	-0.300945	-3.977842	0.0001
$AEM_{j,it}$	0.563703	5.915645	0.0000
E_{it}	0.008882	2.200036	0.0282
$AEM_{j,it} * E_{it}$	-0.044095	-1.525330	0.1277
دوربین واتسن	Durbin-Watson stat	1.956	
ضریب تعیین تعدیل شده	Adjusted R-squared	.2237	
معادله قیمت گذاری			
نام متغیر	ضرایب (Coefficient)	آماره راست نمایی	سطح معنی داری
مقدار ثابت	-0.300945	-3.977842	0.0001
$AEM_{j,it}$	0.414815	6.405600	0.0000
E_{it}	0.099731	1.458517	0.1452
$AEM_{j,it} * E_{it}$	-0.191640	-1.613772	0.1071
دوربین واتسن	Durbin-Watson stat	1.812	
ضریب تعیین تعدیل شده	Adjusted R-squared	.2098	
تفاضل پایداری عینی و ذهنی سود	.4985	سطح معنی داری	
آزمون مشکین $A_2^* = A_2$	3.298	0.0000	
تفاضل پایداری عینی و ذهنی سود در	.5962	سطح معنی داری	

8Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

March 6, 2022
Tbilisi - Georgia

		شرکتهای با مدیریت سود فرصت طلبانه و کارا
.41523	.1298	آزمون مشکین $A_3^* = A_3$

همانگونه که نتایج حاصل از آزمون میشکین نشان می دهد ضریب سود حسابداری نیز در معادله پیش بینی سیستم های معادلات معنادار است. منفی و عدم معنادار بودن ضریب $AEM_{j,it} * E_{it}$ بدان معنا است که میزان پایداری سود شرکتهای با مدیریت سود فرصت طلبانه معنادار نمی باشد. توان تبیین متغیرهای مستقل در معادله به ترتیب ۲۲ و ۲۰ درصد می باشد و مقدار آماره دوربین واتسن بیانگر عدم وجود خودهمبستگی سریالی در جمله خطای معادلات پیش بینی است. در معادله قیمت گذاری ضریب متغیر $AEM_{j,it}$ در سطح ۵ درصد معنادار است. همانگونه که در مدل فوق مشاهده می شود آماره مشکین (۳.۲۹۸) در سطح معنی داری ۵ درصد نشان می دهد که ضریب سود حسابداری در معادله قیمت گذاری به صورت معنادری از ضریب متغیر پیش بینی بیشتر است. این بدین معنا است که دست اندرکاران بازار سرمایه میزان پایداری سود را بیش از واقع برآورد می نمایند. اما با توجه به عدم معنی داری $AEM_{j,it} * E_{it}$ می توان نتیجه گرفت فرضیه تحقیق تایید نمی گردد و می توان بیان داشت که بازار سرمایه توان تشخیص مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی (فرصت طلبانه و کارایی) را ندارد.

نتیجه گیری و پیشنهادات:

همانگونه که ادبیات تحقیق بیان داشت اینکه چرا شرکت ها به انتشار سود سهمی اقدام می کنند، سوالی است که سالهاست محققان با آن مواجه اند. عقاید مرسوم حاکی از این است که سهامداران هیچ نفع واقعی از سود سهمی نمی برند. سود سهمی بر ارزش حقوق صاحبان سهام نمی افزاید بلکه تنها ترکیب آن را به هم می زند، به طوری که در غالب موارد، سرمایه و سود انباشته درست به یک اندازه تغییر می کنند. با وجودی که تعداد سهام افزایش می یابد لیکن برای شرکت هیچ گونه وجه جدیدی به دنبال ندارد. در حقیقت این شرکت ها ممکن است سود سهمی را برای ارائه بازده به سهامداران به منظور صرفه جویی در وجوه نقد توزیع کنند. بسیاری از تحقیقات با بررسی مدیریت سود در شرکت های منتشر کننده اولیه سهام نشان دادند مدیریت این شرکت ها بصورت فرصت طلبانه ای سود شرکت ها را افزایش می دهند تا عایدی حاصل از انتشار اولیه سهام افزایش پیدا کند از طرفی دیگر توان تشخیص مدیریت سود توسط بازار سرمایه می تواند نشان دهنده نوع بازار و میزان کارایی بازار باشد همانگونه که نتایج حاصل از تحقیق نشان داد بازار سرمایه میزان پایداری سود را بیش از واقع برآورد می نمایند اما با توجه به عدم معنی داری تاثیر همزمان ارقام تعهدی (فرصت طلبانه و کارایی) و سود ارائه شده می توان بیان داشت که نتایج

حاصل از تحقیق با یافته های شمس زاده و همکاران (۱۳۹۶) مبنی بر توان تشخیص مدیریت سود توسط بازار سرمایه مغایرت دارد.

با توجه به نتایج حاصل از تحقیق پیشنهاد می شود که:

- ۱- با توجه به نتایج حاصل که نشان از توان تشخیص مدیریت سود توسط بازار سرمایه نمی باشد لذا به مدیران شرکتها پیشنهاد می گردد که در اعمال مدیریت سود با احتیاط رفتار کنند تا دیدگاه سهامداران و استفاده کنندگان از صورتهای مالی نسبت به شرکت مورد نظر منفی نگردد.
- ۲- با توجه به نتایج حاصل از تحقیق به شرکتهای حسابرسی پیشنهاد می گردد که در قبول و یا عدم قبول کار حسابرسی و برآورد میزان خطر از تحلیل بازار سرمایه نیز استفاده کنند زیرا ایشان توان تشخیص مدیریت سود را دارا نمی باشند.
- ۳- با توجه به نتایج حاصل از تحقیق که پیشنهاد می گردد دست اندرکاران بازار بورس در رتبه بندی شرکتها از لحاظ کیفیت افشا و ۵۰ شرکت برتر از تحلیل بازار به عنوان عامل تشخیص دهنده مدیریت سود استفاده کنند.

8Th International Conference on Management, Accounting and Economic Development

March 6, 2022
Tbilisi - Georgia

منابع:

- بهارمقدم، مهدی، کوهی، علی (۱۳۹۱) " بررسی نوع مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مجله علمی-پژوهشی دانش حسابداری 2012.48 , 1(2), 75-93. doi: 10.22103/jak
- دستگیر، محسن؛ حسینی، احسان(۱۳۹۲) " مروری جامع بر مدیریت سود (بخش اول) مطالعات حسابداری و حسابرسی سال دوم پاییز ۱۳۹۲ شماره ۷.
- حقیقت، حمید، شهسواریان، سعید. (۱۳۹۵). توانایی کشف مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی بر مبنای منطق فازی. دانش حسابداری مالی. 3(3), 75-95.
- خدادادی، ولی، جان جانی، رضا. (۱۳۹۰) " بررسی رابطه مدیریت سود و سودآوری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش های حسابداری مالی. 3(1), 77-96.
- شمس زاده، باقر؛ افلاطونی، عباس؛ نیکبخت، نادر(۱۳۹۵) "ارزیابی توان بازار سرمایه در تشخیص مدیریت سود واقعی و مدیریت سود حسابداری" فصلنامه حسابداری مالی / سال هشتم / شماره ۳۲ / زمستان ۹۵ / صفحات ۴۸-۵۸.
- عباس زاده نصرت الله، گودرزیان مجید، عباس زاده کرمجوان سجاد(۱۳۹۶) " بررسی واکنش بازده سهام به مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه سیاست های مالی و اقتصادی. ۱۳۹۶؛ ۵ (۲۰) :۱۴۹-۱۷۲.
- کردستانی غلامرضا، تاتلی رشید (۱۳۹۳) " شناسایی رویکردهای کارا و فرصت طلبانه مدیریت سود در سطوح کیفیت سود" بررسی های حسابداری و حسابرسی-۱۳۹۳-دوره: ۲۱- شماره: ۳- صفحه: ۲۹۳-۳۱۲.
- یعقوب نژاد، احمد؛ شیرازی، مریم السادات (۱۳۸۷) ارزیابی روند سطح کارایی اطلاعاتی بازار سرمایه ایران با توجه به واکنش سرمایه گذاران نسبت به اطلاعات مندرج در صورتهای مالی. دانش مالی تحلیل اوراق بهادار (شماره ۲) (پیاپی ۲)، ۴۵-۷۰.
- Fern, R. H., B. Brown, and S.W. Dickey (1994); "An Empirical Test of Politically Motivated Income Smoothing in the Oil Refining Industry", Journal of Applied Research, 10(1), pp.92-100.
- Healy, P., and J. Wahlen. (1999). "A Review of The Earnings Management Literature and its Implications for Standard Setting". Accounting Horizons, Vol. 17, Pp. 365-383.
- Jensen, M., and W. Meckling. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. Journal of Financial Economics, 3(4): 305-360
- Mishkin, S. (1983). A Rational Expectations Approach to Macro-Econometrics: Testing Policy Effectiveness and Efficient Market Models. Chicago, University of Chicago Press.
- Zhao, Y., K. Chen, Y. Zhang, and M. Davis. (2012). Takeover protection and managerial myopia: evidence from real earnings management. Journal of Accounting and Public Policy, 31(1): 109-135.